

Kıbrıs Türk Resim Sanatı ve Öncü Ressamları

Bülent SALDERAY*

Özet

Bu araştırmada, Kıbrıs Türk resim sanatının ne olduğu ve öncü ressamlarının kimlerden oluştuğu genel amaç olarak ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda; Kıbrıs Türk resim sanatının tarihsel eğitim süreci, ilk öncü ressamların kimler olduğu, cinsiyetleri, doğum tarihleri, eğitimleri ve on-line ortamdaki güncel durumları irdelenerek araştırılmıştır.

Bu araştırma, nitel bir çalışmadır. Bu bağlamda araştırma verilerinin elde edilmesinde nitel araştırma yöntemleri içerisinde kullanılan literatür (kaynak) tarama tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Kıbrıs Türk resim sanatının gelişimine katkı sağlayan ressamlar oluşturmaktadır. Örneklemini ise 19. yy.'ın son çeyreği ile 20. yy.'ın ilk yarısında (1950 yılına kadar) doğan ve Kıbrıs Türk resim sanatına katkı sağlayan ressamlar oluşturmaktadır.

Araştırmanın bulgularından hareketle; (1) Kıbrıs Türk resim sanatı, batılı tarzdaki fiziki koşulları ve uygulama yapısını İngiliz egemenliği döneminde yakalamış olsa da; Osmanlı dönemi ve Türk kimliğinin etkilerinin öncü ressamlar ve eserleri üzerinde etkili olduğu; (2) Kıbrıs Türk resim sanatının 26 öncü ressamının, erkek ve kadın olarak eş zamanlı var oldukları, Kıbrıs tarihi açısından Türk varlığının bir varoluş mücadelesi verdiği 1950, 1960, 1963 ve 1974 olaylarına tanıklık ettikleri, bu tanıklıklar ve yaşamışlıklardan hareketle resim yapmayı bir varoluş aracı olarak gördükleri ve bu misyon ve vizyonla yurt dışında eğitim alanların Kıbrıs'a dönerek Kıbrıs Türkünün resim anlayışını var etmeye çalıştıkları; ve (3) Kıbrıs

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, bulent.salderay@hbv.edu.tr

Türk resim sanatındaki bu öncü ressamların günümüz on line ortamında detaylı öz- geçmiş (eğitim, görevler, sanatsal çalışmalar, yayınlar vb. ilişkin kronolojik verileri içeren öz- geçmiş), kendilerine ait sanat yapıtları, kişisel web sayfaları ve kişisel veya grup sergilerinde görünürlüklerinin artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda; araştırmanın bulguları ve ulaşılan sonuçtan hareketle bir takım önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kıbrıs, Kıbrıslı Türk, Öncü Ressamlar, Kıbrıs Sanatı, Resim.

Turkish Cypriot Painting Art and Pioneer Painters

Abstract

In this research has been evaluated what the Turkish Cypriot painting art is and who its pioneer painters are by considering with the general purpose. In line with this general purpose; were investigated the historical education process of the Turkish Cypriot painting art, who the first pioneer painters were, their gender, birth dates, education and current situations in the online environment.

This research is a qualitative study. In this context, literature search technique, which is used in qualitative research methods, was used to obtain research data. Content analysis was used in the evaluation of the obtained data. The universe of the research consists of painters who contribute to the development of Turkish Cypriot painting art. Its sample consists of painters who were born in the last quarter of the 19th century and the first half of the 20th century (until 1950) and contributed to the Turkish Cypriot painting art.

Based on the findings of the research; (1) It has been concluded that although the Turkish Cypriot painting art captured the physical conditions and practice structure of the western style during the British rule; The effects of the Ottoman period and Turkish identity were influential on leading painters and their works. (2) It has been seen that The 26 pioneer painters of the Turkish Cypriot painting art exist simultaneously as men and women, they witnessed the events of 1950, 1960, 1963 and 1974, in which the Turkish existence struggled for existence in terms of the history of Cyprus, based on these testimonies and experiences, they see painting as a means of existence and those who have studied abroad with this mission and vision return to Cyprus and try to bring the Turkish Cypriots' understanding of painting into existence. And (3) It has been concluded that should be Increase the visibility of these pioneer painters in the Turkish Cypriot painting art in today's online environment with detailed CVs (curriculum vitae including chronological data on education, duties, artistic works, publications, etc.), their own works of art, personal web pages and personal or group exhibitions. In this context; Based on the findings of the research and the result reached, some suggestions are also included.

Keywords: Cyprus, Turkish Cypriot, Pioneer Painters, Cyprus Art, Painting.

GİRİŞ

Kıbrıs Türk resim sanatının tarihsel gelişimi incelendiğinde, gelişim ve değişim yapısının tarihsel olaylarla bire bir bağlantılı olduğu görülmektedir. Özellikle İngiliz egemenliği döneminde (1878-1960) Kıbrıs'ta batı tarzı resim anlayışının temelini atıldığı dile getirilebilir. İngiliz egemenliği döneminde Kıbrıs'ta Afrika ve Asya'daki diğer İngiliz sömürgelerinden oldukça farklı yapıda bir sömürge politikası uygulanmıştır. Bu doğrultuda; Kıbrıs'ın diğer sömürge ülkelerden ayrılan farklı kültürel özelliklere sahip olması, sömürge dönemi ve sonrasında uygulanan sömürge bağılıkları politikası adadaki eğitim yapısı ve uygulamalarını da şekillendirmiştir. Diğer İngiliz kolonilerinde uygulanan politika gibi Kıbrıs'ta uygulanan İngiliz sömürge eğitimi politikasında da iki ana yapı göze çarpmaktadır. Birincisi eğitimin planlanmış bir politika olması ve ikincisi büyük bir çoğunlukla yönetilen halkın iradesine bağlı olduğu imajının oluşturulması (Whitehead, 1981; Yates, 1984). Tarihsel süreç içerisinde bu belirtilenlerden hareketle Kıbrıs'ta İngiliz egemenliği döneminde uygulanan bu yapılandırılmış eğitim politikası ile eğitim açısından Kıbrıslıların desteklendiği dile getirilebilir. Ancak; sömürge sonrası süreçte bu yapılandırılmış eğitim politikası ile yapının tam tersine çevrildiği düşünülebilir. Sanatsal, kültürel ve eğitimsel açıdan Kıbrıslılara yapılan yatırımların karşılığı, gerek 20 yy. gerekse 21. yy. İngiliz kültürü, sanatı ve eğitimine önemli ölçüde katkı sağlayan nitelikli ve eğitilmiş Kıbrıslı bireyler olarak yansıdığı ifade edilebilir.

Kıbrıs'ın genel eğitim sisteminde İngiliz egemenliği (Kıbrıs Kolonisi 1878-1922 ve Kıbrıs Taç Kolonisi 1922-1960) döneminin önemli bir rol oynadığı göz ardı edilemez. Bu bağlamda; batı tarzı (Avrupa) sanat eğitimi derslerinin ve/veya uygulamalarının hangi tarihlerde başladığı incelendiğinde, tarihsel verilerin aynı şekilde İngiliz egemenliği dönemini işaret ettiği görülmektedir (Özkul, vd. 2017; Pehlivan, 2018; Balyemez ve Yavaş, 2020).

21. yüzyıl bakış açısı ile konu ele alındığında; Kıbrıs'ta İngiliz egemenliği döneminde oluşturulan “sanat eğitimi ders müfredatına” resim derslerinin eklenmiş olması, sanat eğitimi adına önemli bir unsur olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak: 1878 öncesi Osmanlı İmparatorluğu döneminde (1571-1878) de mevcut eğitim sistemi içerisinde sanat uygulamalarına yönelik bir yaklaşım vardı. Fakat sergilenen yaklaşım, Osmanlı İmparatorluğu'nun eğitim yapısı içerisindeki yaklaşımla bağlantılı olarak geleneksel el

sanatlarını içeren bir eğitimi kapsıyordu (Hat, tezhip, nakkaşlık/kalem işçiliği, vb), (Kececi, 2012; Türkkol, 2015; Miralay, 2018; Yıldız, 2018).

307 yıllık yönetimi süresince Osmanlı İmparatorluğu Adada kendi eğitim sistemini uyguladı. Ancak bu sistem İngiliz döneminde uygulanan-dan oldukça farklıydı. Pehlivan (2018, 1984) çalışmasında; Osmanlı İmparatorluğu döneminde (1571-1878) adadaki resmi dilin Türkçe olmasına rağmen Osmanlıların halkın eğitime müdahale etmediğine dikkat çekmektedir. Bununla birlikte bu uygulamanın sadece Kıbrıs adası için değil; Osmanlı İmparatorluğunun fethettiği her yerde, aynı yönetim biçimini uyguladığını dile getirmektedir. Bu bağlamda; resmi makamlarda ve ihtiyaç duyulan diğer hususlarda etnik, dini vb. grupların bir temsili sağlandığından ve Rumların resmi konularda bir “dragoman” yardımıyla tercümanlık hizmeti aldıklarından, kilisenin normal/rutin uygulamalarına devam ettiği, Rum kültür ve geleneklerine göre okullarının eğitimi sürdürdüğü, kendi okullarının olmadığı durumlarda Türklerin Rum okullarında, Rumların da Türk okullarında eğitim görebildiğine vurgu yapmaktadır.

Belirtilenlerden hareketle ve tarihsel verilere dayanarak 1571’de ada-nın fethinden itibaren, adaya gönderilen Türklerin Anadolu ile bağının hiçbir zaman kopmadığı dile getirilebilir. Kıbrıs Türklerinin Anadolu ile var olan kan bağı, her alanda kendini göstermiştir (Özmen ve Özmen 2018; Balyemez ve Yavaş, 2020). Öyle ki! bu güçlü bağdan dolayı Anadolu’da yaşanan siyasi, ekonomik, eğitimsel, sanatsal, vb. bağlamdaki değişimler doğrudan veya dolaylı olarak Kıbrıs Türklerini de etkilediği söylenebilir. Daha açık bir ifade ile eğitimsel açıdan konu değerlendirildiğinde, Anadolu’da Türkler için uygulanan eğitim politikalarının doğrudan veya dolaylı olarak Kıbrıs Türklerini de etkilediği dile getirilebilir. Bu durumun sanat alanı için de geçerli olduğu ifade edilebilir.

Kıbrıs Türk resim sanatının kendine özgü yapısını 20 yy.’ın ilk yarısında doğan, resim eğitimi alan, resim konusuna ciddi anlamda emek vermiş kişiler tarafından şekillendirildiği ifade edilebilir. Özellikle Kıbrıs tarihinde hassas değişimlerin yaşandığı, Türk kimliğinin yok edilmeye çalışıldığı ve Kıbrıs Türklerinin varlık mücadelesi ile gecen 1950, 1960, 1963 ve 1974 olaylarına tanıklık eden bu kişiler Kıbrıs Türk resim sanatının oluşmasında önemli bir rol oynamışlardır (Kececi, 2012; Hastürk, 2017; Yıldız, 2018). Bu kişilerin kimler olduğunun bilinmesi Kıbrıs Türk resim sanatının oluşum yapısını bilmek anlamına gelmektedir. Bu kişilerin yeti-

şirken almış oldukları eğitim, edinmiş oldukları vizyon, yaşadıkları, tanık oldukları vb. birçok unsur Kıbrıs Türk resim sanatının nasıl oluştuğunun anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle Kıbrıs Türk resim sanatının kendine özgü yapısını oluşturan ressamların kimler olduğunun bilinmesi, toplumsal kimlik ve tarihsel belleğin oluşturulabilmesi adına oldukça önem arz etmektedir. Bu belirtilen önem ve gerekliliklerden hareketle bu araştırmada, Kıbrıs Türk resim sanatının ne olduğu ve öncü ressamlarının kimler olduğu ele alınarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar arasında yer alan Literatür Tarama yöntemi kullanılmıştır.

Literatür taraması, var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek verilerin toplanmasıdır. Literatür taraması (basılı kaynaklar, makaleler, tezler, elektronik kaynaklar), araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur (Karasar, 2005, 183).

Literatür taraması, temel problemin önemini gösterme, araştırmanın desenini geliştirme ve araştırmada elde edilen bulguların önceki bulgu/bilgiyle ilişkilendirmesine olanak vermektedir (Balcı, 2005, 57).

Evren ve örneklem: Bu araştırmanın evrenini Kıbrıs Türk resim sanatının gelişimine katkı sağlayan ressamlar oluşturmaktadır. Örneklemine ise 19. yy.'ın son çeyreği ile 20. yy.'ın ilk yarısında (1950 yılına kadar) doğan ve Kıbrıs Türk resim sanatına katkı sağlayan ressamlar olarak belirlenmiştir. Belirtilen tarihler dışında doğan ve Kıbrıs Türk resim sanatına katkı sağlayan diğer ressamlar ise araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Verilerin Analizi: Bu araştırmanın verilerinin analizinde İçerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Baltacı'ya (2019: 377) göre içerik analizi, toplanan verilerin daha ayrıntılı incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram, kategori ve temalara ulaşılmasını gerektirmektedir. Bu analiz şeklinde, toplanan verilere odaklanılır; veri setinde sıklıkla tekrarlanan veya katılımcının yoğun vurgu yaptığı olay ve olgulardan kodlar çıkarılır. Kodlardan kategorilere ve kategorilerden de temalara gidilir. Kısaca birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler (kodlar) belirli kavramlar (kategoriler) ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1: Kıbrıs Türk Resim Sanatı Öncü Ressamları, Cinsiyet, Doğum Tarihleri ve Eğitimleri

	Ad soyad	Cinsiyet	Doğum-Ölüm tarihi	Sanat Eğitimi Aldığı Kurum, Bölüm
1	Olga Rauf	K	1893/moskova Rusya-1987/KKTC	Münih Güzel Sanatlar Akademisi, Bölüm?
2	Mehmet Necati (Mehmet Osman)	E	1904/ Lefkoşa-Minareliköy, 1967/ Lefkoşa-KKTC	1959'da resim çalışmalarına başladı profesyonel eğitim almadı
3	Hasan Öztürk	E	1904-1981	Profesyonel eğitim almadı
4	İsmet Vehit Güney	E	1923/Limasol-2009/ Lefkoşa-KKTC	İngiliz Askerî Akademisi'nde resim dersleri aldı ve İbrahim Çallı ile tanıştı ve birlikte çalıştı
5	Cevdet Çağdaş (Cevdet Hüseyin Çağdaş)	E	1926/Gazimağusa-2019/ KKTC	Brighton College of Art Crafts
6	Fikri Direkoğlu	E	1930-?	Öğretmen Koleji mezunu (2 yıl). İngiliz hükümeti bursu ile Goldsmith School of Arts ve Pariste 2 yıl eğitim aldı (1969).
7	Ayhan Menteş	E	1935/Düzakaya-2016/ KKTC	1958-1961 Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü ve 1969-1970 Londra Üniversitesi, Seramik ve Kuyumculuk eğitimi.
8	İnci Kansu	K	1937/Lefkoşa-.....	1957-1960 Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü.
9	Ali Atakan	E	1940/Baf-2007/ Gazimağusa-KKTC	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü 1961 yılı mezunu.
10	Salih Oral	E	1941-....	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü, 1968 yılı mezunu.
11	Aylin Örek (ı harfi ile)	K	1941/Lefkoşa-.....	İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü, 1966 Nurullah Berk Atölyesi mezunu.
12	Hasan Amir	E	1943/Gazimağusa-.....	1967-? İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Bölüm?
13	Günay Osman (Güzelgün)	K	1944/Luricina/ Akıncılar-.....	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü 1968 yılı mezunu.
14	Yılmaz Hakkı Hakeri	E	1944/Limasol-.....	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü 1963 yılı mezunu ve İtalya Perugia Güzel Sanatlar Akademisi, 1975 yılı mezunu.
15	Gönen Atakol	K	1945/Lefkoşa-.....	Pennsylvania State Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, 1972 yılı mezunu.

16	Gültekin Bilge	E	1945/Baf-.....	?-?, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü.
17	Emel Samioğlu	K	1946/Balalan, Karpaz -.....	1963-1967, Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu
18	Ahmet Üstat (Ahmet Aziz Üstat)	E	1946/Şirinevler, Girne-.....	İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü.
19	Özden Selenge (Serak)	K	1947/Gazimağusa-.....	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü, 1968?
20	Salih Bayraktar (Salih Cermal Bayraktar)	E	1947/Serdarlı, Gazimağusa-.....	İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü. 1973 yılı mezunu.
21	Feridun Işıman	E	1949/Küçük Kaymaklı-.....	1969-1972 Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü
22	Emin Çizenel	E	1949/Malya-.....	İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü. 1973 yılı mezunu. ve yüksek-lisans İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 1974 yılı mezunu.
23	Mehmet Uluhan	E	1949/Aynakofo-?	İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü,
24	Türksal İnce	K	1949/ Gazimağusa-	İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü, 1973 Devrim Erbil Atölyesi mezunu.
25	Güner Pir	E	1949/Baf-.....	1969-1972 Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-İş Bölümü
26	Hikmet Uluçam	E	1950/Baf-.....	İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü. 1975 yılı mezunu.

Kıbrıs Türk resim sanatı öncü ressamlarının cinsiyetleri, doğum tarihleri ve almış oldukları eğitime ilişkin Tablo 1 incelendiğinde 26 ressamdan 8 tanesinin kadın, 18 tanesinin erkek olduğu görülmektedir. Ancak; ilk ressamın Rus asıllı KKTC vatandaşı bir kadın ressam Olga Rauf olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte; 1893 yılında 1, 1904 yılında 2, 1923 yılında 1, 1926 yılında 1, 1930 yılında 1, 1935 yılında 1, 1937 yılında 1, 1940 yılında 1, 1941 yılında 2, 1943 yılında 1, 1944 yılında 2, 1945 yılında 2, 1946 yılında 2, 1947 yılında 2, 1949 yılında 5 ve 1950 yılında 1 ressamın doğduğu görülmektedir. Tablo 1 ele alındığında, sadece 1904 (2 ressam) ve 1923 (1 ressam) yıllarında doğan 3 tane ressamın bir sanat kurumuna bağlı olarak resim eğitimi almadığı diğer ressamların ise kayda

değer sanat kurumlarında eğitim aldıkları görülmektedir. Bununla birlikte: bir sanat kurumuna bağlı olarak resim eğitimi alan 23 ressamın 19 tanesinin Türkiye’deki sanat eğitimi kurumlardan (9 kişi Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü, 9 kişi İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve 1 kişi Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu) mezun oldukları görülmektedir. Tablo 1’den anlaşıldığı kadarı ile 26 ressamın tamamının eğitim aldıktan sonra ülkelerine döndükleri ve Kıbrıs Türk resim sanatına katkı sağlamaya çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 2: Kıbrıs Türk Resim Sanatı Öncü Ressamlarının On-Line Ortamdaki Güncel Durumu

Ad soyad	Detaylı Öz-geçmiş Görünürlüğü	Eserlerinin Görseli	Kişisel Web Sayfası	Günümüz Sanat Alanında Son 3 Yıldır Etken/ Aktif Çalışma	Sağlık durumu ve bulunduğu ülke
1 Olga Rauf	x	√	x	x	Vefat Etti, KKTC
2 Mehmet Necati (Mehmet Osman)	x	√	x	x	Vefat Etti, KKTC
3 Hasan Öztürk	x	√	x	x	Vefat Etti, KKTC
4 İsmet Vehit Güney	x	√	√	√	Vefat Etti, KKTC
5 Cevdet Çağdaş (Cevdet Hüseyin Çağdaş)	√	√	x	x	Vefat Etti, KKTC
6 Fikri Direkoğlu	x	x	x	x	Vefat Etti, KKTC
7 Ayhan Mentesh	√	√	x	x	Vefat Etti, KKTC
8 İnci Kansu	√	√	x	√	Sağ, KKTC
9 Ali Atakan	x	√	x	x	Vefat Etti, KKTC
10 Salih Oral	√	√	√	x	Sağ, KKTC
11 Aylın Örek (ı harfi ile)	√	√	x	√	Sağ, KKTC

12	Günay Osman (Güzelgün)	√	√	√	√	Sağ, KKTC
13	Hasan Amir	√	x	√	x	Sağ, KKTC
14	Yılmaz Hakkı Hakeri	x	√	x	x	Sağ, KKTC
15	Gönen Atakol	√	√	x	x	Sağ, KKTC
16	Emel Samioğlu	x	√	x	x	Sağ, KKTC
17	Ahmet Üstat (Ahmet Aziz Üstat)	x	x	x	x	Sağ, KKTC
18	Özden Selenge (Serak)	x	√	x	√	Sağ, KKTC
19	Salih Bayraktar (Salih Cemal Bayraktar)	x	√	x	x	Sağ, KKTC
20	Gültekin Bilge	√	√	√	√	Sağ, İskoçya
21	Feridun Işman	√	√	x	√	Sağ, KKTC
22	Emin Çizenel	√	√	√	√	Sağ, KKTC
23	Mehmet Uluhan	x	√	x	x	Bilinmiyor
24	Türksal İnce	√	√	x	√	Sağ, KKTC
25	Güner Pir	x	√	x	x	Sağ, KKTC
26	Hikmet Uluçam	x	√	x	x	Sağ, KKTC

Kıbrıs Türk resim sanatı öncü ressamlarının on-line ortamdaki güncel durumlarının nasıl olduğuna ilişkin tablo 2 incelendiğinde 26 ressamdan 8 tanesinin vefat ettiği, 1 tanesinin durumunun bilinmediği ve 17 tanesinin ise hayatta olduğu görülmektedir. Ayrıca hayatta olan bu 17 ressamdan sadece 1 tanesinin İskoçya’da diğer 16 tanesinin KKTC’de yaşadığı görülmektedir. Bununla birlikte tablo 2 incelendiğinde 26 ressamdan sadece 7 tanesinin on line ortamda detaylı bir öz-geçmiş görünürlüğünün (eğitim, görevler, sanatsal çalışmalar, yayınlar vb. ilişkin kronolojik verileri içeren öz-geçmiş) olduğu, diğer 19 ressamla ilgili ise yapmış oldukları çalışmala-

ra ilişkin detaylı bir öz-geçmiş görünürlüğünün olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo 2 incelendiğinde 26 ressamdan 21 tanesinin resimlerinin online ortamda görünür olduğu 5 ressamın ise resimlerinin online ortamda görünür olmadığı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde tablo 2 incelendiğinde 26 ressamdan sadece 2 tanesinin kendilerini tanıtan/bilgi veren kişisel web sayfalarına sahip oldukları görülmektedir. Bununla birlikte: ressamların günümüz sanat alanında son 3 yıldır etken/aktif çalışma durumları açısından tablo 2 incelendiğinde, hayatta olan 17 ressamdan 8 tanesinin sanatsal üretim anlamında bir takım çalışmalarda bulundukları ve bu konuda bir çaba harcadıkları görülmektedir.

26 ressamın doğmuş oldukları, eğitim aldıkları ve gençliklerini yaşadıkları yıllar açısından durum değerlendirildiğinde; Kıbrıs tarihi açısından son derece sıkıntılı olayların yaşandığı, Türk kimliğinin bir saldırıya maruz kaldığı, Türk varlığının bir varoluş mücadelesi verdiği 1950, 1960, 1963 ve 1974 olaylarının yaşandığı yıllara rastladığı görülmektedir. Tablo 1 ve 2 incelendiğinde; 26 ressamdan yurt dışında eğitim alan hepsi, eğitimlerini tamamladıktan sonra Kıbrıs'a dönmüş ve Kıbrıs Türkünün resim anlayışını kendine özgü bir yapıya taşımak için çaba harcadıkları görülmektedir. Bununla birlikte; Kıbrıs'ta doğmuş oldukları ve eğitim aldıkları savaş ortamının yurda dönmelerinde tetikleyici olmasının yanında Türkiye'de eğitim aldıkları hocaların Türkiye Cumhuriyetini var eden misyon ve vizyona sahip olması gibi etkenlerin de onların konuyu milli bir dava olarak görmelerinde rol oynadığı düşünülebilir. Bununla birlikte; birçok Kıbrıslı gibi bu ressamların da dünyanın birçok ülkesinde yaşama ve barınma olanaklarının olmasına rağmen yaşamlarını Kıbrıs'ta şekillendirmek istemeleri, Kıbrıs'a geri dönmeleri, Kıbrıs'ta savaşarak verilmiş olan Türk kimliğinin varlık mücadelesini sanat alanında da sürdürmek istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo 1 ve 2 ele alındığında, 8 tane kadın ressamın varlığı, 20 yy.'ın ilk yarısında Kıbrıs Türk toplumundaki cinsiyete dayalı fırsat eşitliğinin ve kadına verilen önemin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2 incelendiğinde, 7 tane ressamın on line ortamda detaylı bir öz-geçmiş görünürlüğünün (eğitim, görevler, sanatsal çalışmalar, yayınlar vb. ilişkin kronolojik verileri içeren öz-geçmiş) olmasında, diğer 19 tane ressamın olmamasında yaş faktörü, teknolojik bilgi ve beceriye hakimiyet

konusunda yetersizlik, kimden ve nasıl teknik destek alınacağını bilinmemesi, yerel yönetimler, sanat dernekleri/kuruluşları ve siyasi iradenin bu kişilerin online ortamda görünürlüğünü artırmanın önemini kavrayamamaları, bu kişilerin Kıbrıs Türk sanatı öncüleri olduklarının, gelecek nesillere bunun aktarılmasının Kıbrıs Türk kimliğinin varlığını koruma ve sürdürmek olduğunun farkında olunmaması gibi etkenlerin de ortaya çıkan bu sonuçlarda rol oynadığı ifade edilebilir.

Aynı şekilde tablo 2’de, 21 tane ressamın resimlerinin online ortamda görünür iken 5 tanesinin görünür olmamasında; yerel basın organları, üniversiteler, yerel yönetimler, sanat dernekleri/kuruluşları, ülkenin siyasi ve eğitime dayalı iradesinin de çıkan sonuçlarda etken olduğu düşünülebilir.

Tablo 2 incelendiğinde sadece 2 ressamın kendilerini ve eserlerini tanıtan/bilgi veren kişisel web sayfalarının olması diğer 24 ressamın olmamasında, yıllardır süre gelen alışkanlıkların, dışarıdan alınan menajer desteği, maddi olanak, güncel sanat pazarı yapısının değişkenlerinden haberdar olunmaması, yaş faktörü ve günümüzde pazarlama stratejistleri ile çalışılması gerektiği konusundaki zorunluluğun bilinmemesi gibi değişkenlerinde ortaya çıkan sonuçta etkili olduğu dile getirilebilir.

Aynı şekilde tablo 2 incelendiğinde, hayatta olan 17 ressamdan 8 tanesinin günümüz sanat alanında son 3 yıldır etken/aktif olarak sanatsal üretim anlamında bir takım çalışmalarda bulunmaları ve bu konuda bir çaba harcamalarında, resim yapmanın ve sanat ortamında bulunmanın onlar için bir yaşam amacı, hayata bağlayan bir olgu olması, işe yararlıklarının somut bir göstergesi olarak değerlendirmeleri, yaşa rağmen üretiyor olmanın verdiği bağımsızlık duygusu ve başarı hazzının mevcutiyeti, hayatları boyunca taşıdıkları kendi varlıkları ve ülkenin var olmasını sürdürmek için üretme zorunluluğu duygusu, gelecek nesillere bir şeyler bırakma isteği ve dürtüsü gibi unsurların da sonuçta etkili olduğu düşünülebilir. Ancak; 6 tanesinin günümüz sanat alanında son 3 yıldır etken/aktif olarak sanatsal üretim anlamında bir takım çalışmalarda bulunamamaları ve bu konuda bir çaba harcamamalarında, mevcut sağlık durumlarının yetersizliği, yaşamın getirdiği diğer yük ve sorumlulukların fazlalığı, yaşam koşullarında önceliklerin değişmesi ve bağımsız çalışmada bulunulacak sağlıklı atölye koşullarının olmaması gibi etmenlerin de bu sonuçta rol oynadığı dile getirilebilir.

SONUÇ

Tarihsel kaynaklardan hareketle; Kıbrıs Türk resim sanatı, batılı tarz-daki fiziki koşulları ve uygulama yapısını İngiliz egemenliği döneminde yakalamış olsa da; Osmanlı dönemi ve Türk kimliğinin etkilerinin öncü ressamlar ve eserleri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılabilir.

Kıbrıs Türk resim sanatının 26 öncü ressamının, erkek ve kadın olarak eş zamanlı var oldukları, Kıbrıs tarihi açısından Türk varlığının bir varoluş mücadelesi verdiği 1950, 1960, 1963 ve 1974 olaylarına tanıklık ettikleri, bu tanıklıklar ve yaşanmışlıklardan hareketle resim yapmayı bir varoluş aracı olarak gördükleri ve bu misyon ve vizyonla yurt dışında eğitim alanların Kıbrıs'a dönerek Kıbrıs Türkünün resim anlayışını var etmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılabilir.

Kıbrıs Türk resim sanatındaki bu öncü ressamların günümüz on line ortamında detaylı öz-geçmiş (eğitim, görevler, sanatsal çalışmalar, yayınlar vb. ilişkin kronolojik verileri içeren öz-geçmiş), kendilerine ait sanat yapıtları, kişisel web sayfaları ve kişisel veya grup sergilerinde görünürlüklerinin artırılması gerektiği sonucuna varılabilir.

ÖNERİLER

İleri araştırmalara yönelik öneriler:

1. Benzer bir araştırma 1950 dönemi sonrası ressamlarını kapsayacak şekilde yapılması önerilebilir.
2. Benzer bir araştırma yaşayan öncü resamlara yönelik röportajları içerecek şekilde yapılması önerilebilir.

Uygulamaya yönelik öneriler:

1. Kıbrıs Türk kimliğinin varlığını koruma ve sürdürmek adına bu araştırmada elde edilen verilerin ve bu öncü ressamların KKTC Milli Eğitim Bakanlığına bağlı sanat eğitimi ders kitaplarında yer alması önerilebilir.
2. Yerel basın organları, üniversiteler, yerel yönetimler, sanat dernekleri/kuruluşları, ülkenin siyasi ve eğitime dayalı iradesi, sanatla ilgili her platformda Kıbrıs Türk resim sanatının öncü resamlarına yer vermesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Balcı, Ali (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Baltacı, Ali (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.

Balyemez, Mehmet, ve Tuba Yavaş (2020). Osmanlı'dan İngiliz Dönemine Kıbrıs Türk Eğitimi ve Türk İşleri Komisyonu Raporu (1878-1960). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32), 179-195.

Hastürk, Mustafa (2017). Kıbrıs Türk Toplumunun Sosyal ve Kültürel Yaşamının Temsili Sanat Eserleri Üzerinden Okunması. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı. Lefkoşa, KKTC.

Kececi, Eser (2012). Art education in Cyprus. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 51, 823-827.

Karasar, Niyazi (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Miralay, Fatma (2018). Türk Halk Kültüründe El Sanatlarının Önemi: Kıbrıs Örneği/The Importance of Handicrafts in Turkish Folk Culture: The Case of Cyprus. *Journal of History Culture and Art Research*, 7 (5), 495-509.

Özkul, Ali Efdal, Hüseyin Tufan, ve Mete Özsezer (2017). Osmanlı Dönemi'nden İngiliz İdaresine Kıbrıs Türk Temel Eğitimi'nin Modernleşmesi ve Toplumsallaşması/From Ottoman Period to English Administration Modernization and Socialization of Cyprus Turkish Basic Education. *Journal of History Culture and Art Research*, 6 (2), 565-584.

Özmen, Süleyman, ve Seher Selin Özmen (2018). Kıbrıs Türklerinin Kökeni ve Sosyo- Kültürel Özellikleri. *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2 (3), 21-33.

Pehlivan, Ahmet (2018). Medium of Instruction Policies: Turkish Cypriots and Their Reflections on Instructional Technologies. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 14 (5), 1683-1693.

Türkkol, Fatma (2015). Kıbrıs Ta Hat Sanatı ve Kıbrıslı Hattatlar. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (52) 186-196.

Yıldız, Osman (2018). Kıbrıs Türk Resminin Önemli Bir İsmi: Cevdet Hüseyin Çağdaş. *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2 (3), 35-54.

Whitehead, Clive (1981). Education in British Colonial Dependencies, 1919-39: are appraisal. *Comparative Education*, 17 (1), 71-80.

Yates, Barbara A. (1984). Comparative education and the Third World: The nineteenth century revisited. *Comparative Education Review*, 28 (4), 533-549.